

29.10.2012

Ryj/1

§ 1181 Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Kaupunginhallitus päätti hyväksyä Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset ohjeellisina hallintokuntien noudatettavaksi liitteen 1 mukaisina.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset 15.11.2011
- 2 Rakennuslautakunnan lausunto 21.2.2012
- 3 Teknisen palvelun lautakunnan pöytäkirja 19.1.2012

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäne hyväksyä Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset ohjeellisina hallintokuntien noudatettavaksi liitteen 1 mukaisina.

Esittelijä

Esteettömyysprojektin vaiheet

Kaupunginhallitus päätti 15.10.2001 § 1353 perustaa määräaikaisen, 1.1.2002 – 31.12.2011 voimassa olevan Esteetön Helsinki -projektin, jonka tavoitteena on tehdä Helsingistä toimimisesteetön vuoteen 2011 mennessä rakentamalla ja korjaamalla kaupungin yleiset alueet ja rakennukset sekä julkisen liikenteen ratkaisut esteettömiksi ja turvallisiksi kaikille ihmisille. Kaupunginhallitus päätti 7.4.2003 § 763 hyväksyä projektin nimeksi Helsinki kaikille.

Kaupunginhallitus päätti 17.5.2010 kehottaa Helsinki kaikille -projektia laatimaan yhteistyössä virastojen ja liikelaitosten sekä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa ehdotuksen Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista. Nyt käsittelyssä oleva asia koskee näitä linjauksia.

Kaupunginhallitus päätti 10.10.2011 § 898, että esteettömyystyön koordinoitua ja edistämistä sekä esteettömyyden toimeenpanon

seurantaa varten asetetaan esteettömyysasioiden neuvottelukunta kaupunginhallituksen eri päätöksellä.

Kaupunginhallitus päätti 16.1.2012 § 45 asettaa neuvottelukunnan vuoden 2012 lopussa päättyväksi kaudeksi. Neuvottelukunnan puheenjohtajan toimii apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri ja siinä on edustajat keskeisistä hallintokunnista, vammais- ja vanhusneuvostosta sekä Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymästä (HSL).

Kaupunginhallitus päätti 12.3.2012 § 261 merkitä tiedoksi Helsinki kaikille -projektin loppuraportin.

Esteettömyyslinjausten laadinta ja sisältö

Helsinki kaikille -projekti on saamansa kehotuksen mukaisesti laatinut Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset. Yleisten töiden lautakunta esittää 22.11.2011, että kaupunginhallitus hyväksyisi nämä esteettömyyslinjaukset.

Esteettömyyslinjaukset ovat liitteenä 1.

Rakennusvirasto on esitellyt linjaukset vammais- ja vanhusneuvostoille vuonna 2010. Rakennusvirasto on myös pyytänyt lausunnot keskeisiltä virastoilta ja liikelaitoksilta, vammaisjärjestöiltä ja sidosryhmiltä keväällä 2011. Saadut kommentit on huomioitu linjausten jatkotyöstämisessä.

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten tarkoituksena on toimia yhtenäisinä kaikkia hallintokuntia koskevinä yleisinä linjauksina esteettömyystyössä. Varsinaiset toteutustoimenpiteet ja niiden toteutusaikataulut määritellään hallintokuntien omissa toteutusohjelmissa ja toteutussuunnitelmissa. Esteettömyysprojektin päättymisen jälkeen esteettömyystyön on tarkoitus olla osa hallintokuntien normaalia toimintaa.

Esteettömyyslinjaukset sisältävät yleiset toimintaperiaatteet. Linjaukset on lisäksi jaettu viiteen painopistealueeseen: kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristö ja palvelut.

Esteettömyyslinjaukset ovat esteettömyysasioiden neuvottelukunnan keskeisimpinä työkaluina esteettömyyden toteutumisen seurannassa yhdessä Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmän jo aikaisemmin hyväksymän esteettömyysmittariston kanssa. Neuvottelukunta raportoi toiminnastaan vuosittain kaupunginhallitukselle.

Saadut lausunnot

Asiasta on pyydetty lausunnot kaupunkisuunnittelulautakunnalta, kiinteistölautakunnalta, liikennelaitoksen johtokunnalta, rakennuslautakunnalta, sosiaalilautakunnalta, terveyslautakunnalta

sekä talous- ja suunnittelukeskukselta. Rakennuslautakunnan lausunto on liitteenä 2 ja teknisen palvelun lautakunnan lausunto liitteenä 3. Muut lausunnot ovat päätöshistoriassa.

Lausunnoissa pidetään hyvänä esteettömyyslinjausten hyväksymistä ja ottamista käyttöön.

Kaupunkisuunnittelulautakunta toteaa mm., että esteettömyysnäkökulman huomioimista on kaavoituksessa pidetty tarpeellisena kaikilla kaavatasoilla. Lautakunta puoltaa esteettömyysnäkökulman huomioimisessa linjaa, jossa esteettömyys ratkaistaan parhaalla mahdollisella tavalla yhtenä suunnittelukysymyksenä muiden joukossa, aina kyseisen suunnittelualueen erityispiirteet huomioiden. Erityisissä esteettömyystarkasteluja vaativissa kohteissa voidaan tehdä yhteistyötä esteettömyydestä vastaavan projektipäällikön kanssa. Lautakunta kiinnittää huomiota mm. siihen, ettei esteettömyysmääräysten ylikorostuminen muiden hyvien suunnitteluratkaisujen kustannuksella saisi aiheuttaa kohtuuttomia suunnitteluratkaisuja ja kustannuksia.

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta pitää hyvänä tavoitteita kaupungin eri hallinnonalojen esteettömyystoiminnan yhtenäistämistä ja nykyistä paremmasta yhteistyöstä.

Rakennuslautakunta kannattaa sitä, että julkisissa palveluhankkeissa, joissa kaupunki itse on tavalla tai toisella mukana, otetaan esteettömyys hankesuunnittelun lähtökohdaksi niin varhain kuin mahdollista. Lautakunta kiinnittää myös huomiota esteettömyyskysymysten huomioon ottamiseen jo kaavoitusvaiheessa niin, että asemakaavat laaditaan esteetöntä rakentamista suosiviksi eikä ainakaan niitä hankaloitaviksi. Lautakunnan mielestä esteettömyydestä vastaavan projektinjohtajan kannanotot on tärkeää ajoittaa projektien alkupäähän. Lautakunta korostaa ennakoivan tarkastelun ja ennakkoinformaation merkitystä myös yksityisen tahon hankkeissa.

Sosiaalilautakunnan lausunnossa korostetaan mm. sitä, että esteettömyys on laaja kokonaisuus, joka mahdollistaa sujuvan osallistumisen yhteiskunnan eri toimintoihin kaikille kuntalaisille. Lautakunnan mielestä tiedonsaannin ja erilaisten kunnallisten osallistumiskanavien esteettömyys voisi korostua linjauksissa voimakkaammin.

Teknisen palvelun lautakunnan lausunnossa todetaan mm. että kaupungin hankintastrategiassa esteettömyys näkyy kestävä kehityksen linjauksissa. Kaupungin hankintakäsikirjaan valmistellaan yleisluontoisia ohjeita kestävä kehityksen periaatteiden soveltamista

varten. Tässä yhteydessä kirjoitetaan ohjeistusta myös hankintojen sosiaalisten näkökohtien soveltamista varten.

Terveyslautakunta pitää tärkeänä rakennusten esteettömyyden toteutumisesta laaja-alaisesti, sekä kiinnittää huomiota mm. kaavoituksen ja liikennesuunnittelun merkitykseen. Terveyslautakunta, samoin kuin sosiaalilautakuntakin pitävät hyvänä ajatuksena esteettömyyden ottamista yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmassa ja eri strategioissa.

Talous- ja suunnittelukeskus kiinnittää huomiota esteettömyysratkaisujen aiheuttamiin kustannuksiin erityisesti yksityisten rakennusten sekä museaalisesti arvokkaiden vanhojen rakennusten kohdalla. Talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että esteettömyyden liittäminen kaupungin strategiaohjelmaan tai asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmaan arvioidaan kunkin ohjelman valmistelun yhteydessä.

Esittelijän kannanotot

Esittelijä toteaa, että esteettömyyslinjauksia on tarkoitus käyttää hyväksi esteettömyysasioiden neuvottelukunnan työssä. Esteettömyys on hyvä olla mukana yhtenä osatekijänä kaupungin kehittämisen eri osa-alueilla, mutta samalla on huolehdittava siitä, että tehdään taloudellisesti ja toiminnallisesti järkeviä suunnittelu- ym. ratkaisuja. Saaduissa lausunnoissa onkin tuotu esiin varteen otettavia näkökohtia esteettömyystyön nivomisesta hallintokuntien toimintaan.

Esteettömyyden yleisten toimintaperiaatteiden osalta esittelijä toteaa, että esteettömyyslinjausten huomioon ottaminen eri strategioissa ja ohjelmissa on hyvä ratkaista kulloinkin erikseen asianomaista strategiaa tai ohjelmaa valmisteltaessa. Myös hankinnoissa ja yksittäisissä hankkeissa esteettömyysnäkökulman merkitys joudutaan punnitsemaan erikseen.

Esteettömyyslinjaukset esitetään hyväksyttäväksi ohjeellisina hallintokuntien noudatettavaksi.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset 15.11.2011
- 2 Rakennuslautakunnan lausunto 21.2.2012

29.10.2012

Ryj/1

3 Teknisen palvelun lautakunnan pöytäkirja 19.1.2012

Tiedoksi

Kaikki virastot ja laitokset

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 22.10.2012 § 1158

Pöydälle 22.10.2012

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Talous- ja suunnittelukeskus 5.10.2012

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että esteettömyyden lisääminen yleisesti ottaen parantaa helsinkiläisten asuin- ja elinolosuhteita kaupungissa. Kääntöpuolena asialla on kustannukset, joita syntyy kun joudutaan tekemään erikoisia rakennusratkaisuja. Esteettömyyslinjauksilla pyritään lisäämään esteettömyyttä Helsingissä lainsäädännön vaatimuksia enemmän ja näillä toimenpiteillä on suorat vaikutukset mm. asumisen kustannuksiin. Talous- ja suunnittelukeskus edellyttää, että kustannuksia ei nosteta esteettömyysvaatimuksilla enempää kuin on välttämätöntä. Asuminen on Helsingissä jo ennestään kallista. Helsingissä on maan laajin palvelutarjonta sekä erinomainen palveluiden saavutettavuus. Haasteensa esteettömyydelle Helsingissä asettaa useat museaalisesti arvokkaat vanhat rakennukset, joiden kohdalla tulisi miettiä esteettömyyskorjaustoimenpiteiden järkevyyttä yleensä. Julkisten rakennusten on tietysti oltava kaikkien saavutettavissa, mutta yksityisasuntojen esteettömyys on iso vaatimus. Osa helsinkiläisistä haluaisi ehkä nyt maksaa vähemmän asumisestaan ja tarvittaessa muuttamaan toiseen asuntoon, jos tarvitsee jossain elämänsä vaiheessa esteettömyyttä. Talous- ja suunnittelukeskus pitää tärkeänä pohdintaa niukkenevien taloudellisten

resurssien parhaasta mahdollisesta käytöstä eri suunnasta tulevien intressien paineessa. Esteettömyyden liittäminen kaupungin strategiaohjelmaan tai asumisen ja siihen liittyvän maankäytön toteutusohjelmaan arvioidaan kunkin ohjelman valmistelun yhteydessä.

Lisätiedot

Anu Turunen, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 25712
anu.turunen(a)hel.fi

Kiinteistölautakunta 04.10.2012 § 509

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Lautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista 2011 seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksien tarkoituksena on toimia yhtenäisinä koko kaupunkia ja kaikkia hallintokuntia koskevinä yleisinä linjauksina esteettömyystyössä. Linjaukset sitouttavat hallintokunnat vammaisnäkökulman huomioon ottamiseen pysyvästi niiden toiminnassa.

Yleiset toimintaperiaatteet tulisivat olemaan seuraavat:

Esteettömyys

- liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan
- liitetään yhdeksi seurattavaksi mittariksi asunto- ja elinkeino-ohjelmaan
- huomioidaan hallintokuntien palveluja toimintastrategioissa
- on yhtenä osana hankkeiden tilausasiakirjoja.

Yleisesti sitovat esteettömyyslinjaukset samoin kuin toiminnan tueksi perustettava esteettömyysasioiden neuvottelukunta edistävät tiedonkulkua. Neuvottelukunnan rooli korostuu yhteistyön varmistajana ja arvioijana.

Yleisten esteettömyyslinjausten lisäksi esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen: kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristöt ja palvelut.

Linjausten pääpaino on rakennetun ympäristön esteettömyydessä ja sen toteuttamisessa. Esteettömyys on laaja kokonaisuus, joka mahdollistaa sujuvan osallistumisen yhteiskunnan eri toimintoihin

29.10.2012

Ryj/1

kaikille kuntalaiselle. Se merkitsee palvelujen saatavuutta myös vammaisille ihmisille. Esteettömyys merkitsee tosiasiallista mahdollisuutta aktiiviseen toimintaan sekä lähiyhteisössä että kunnallisessa toiminnassa erilaisten vammojen aiheuttamista rajoituksista huolimatta. Koko kaupunkia velvoittavat linjaukset varmistavat tarkoituksenmukaisen ja esteitä poistavan suunnittelun sekä uudisrakentamisessa että peruskorjauksessa.

Esteettömyyslinjauksissa on esitetty tärkeitä ja kannatettavia periaatteita toimintojen sijoituksen ja palvelujen saavutettavuuden sekä julkisen liikenteen verkoston toimivuuden näkökulmasta, kuten esteettömät ja turvalliset yhteydet kadulta sisäänkäynnille, saattoliikenteen pysähtymispaikat, liikkumisesteisten autopaikat sekä esteettömät yhteydet julkisen liikenteen pysäkeiltä palvelupisteisiin. Näiden periaatteiden edistämiseen ja seurantaan tulee kehittää hyvät toimintamallit.

Suurissa rakennushankkeissa rakennuksen pääsuunnittelija tekee rakennusluvan hakemusvaiheessa esteettömyyselvityksen. Esteettömyyslinjauksissa esitetään, että tämän lisäksi esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja antaa samassa yhteydessä lausunnon tai kannanoton. Samoin linjauksissa esitetään, että esteettömyyden toteutuksen ja toimivuuden hyväksyy esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja.

On tärkeää, että suunnitelmien arviointi esteettömyysnäkökulmasta painottuu ennakkotarkastukseen, jolloin tarvittavat muutokset on mahdollista huomioida ja menettelytavat muodostuvat joustaviksi. Kiinteistölautakunta pitää tärkeänä, että rakennusten esteettömyys toteutuu laaja-alaisesti sekä liikkumis- että toimimisesteisten, esim. näkö- ja kuulovammaisten, osalta. Siihen tarvitaan osaavaa suunnittelua, suunnitelmien ennakkotarkastusta, ammattitaitoista rakentamista ja valvontaa. Jälkikäteen rakennuksen valmistuttua todennettuja virheitä on vaikeaa ja kallista korjata.

Esteettömyys tulisi ratkaista parhaalla mahdollisella tavalla yhtenä suunnittelukysymyksenä muiden joukossa kyseisen kohteen erityispiirteet huomioiden.

Käsittely

04.10.2012 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Arto Hiltunen: Muutan esitystäni seuraavasti:

Lausuntoehdotuksen viimeisen kappaleen ensimmäinen virke poistetaan.

29.10.2012

Ryj/1

20.09.2012 Poistettiin

Esittelijä

tilakeskuksen päällikkö
Arto Hiltunen

Lisätiedot

Kristiina Pyykönen, arkkitehti, puhelin: 310 43891
kristiina.pyykonen(a)hel.fi
Irmeli Grundström, hankepäällikkö, puhelin: 310 42319
irmeli.grundstrom(a)hel.fi

Liikennelaitos-liikelaitoksen johtokunta (HKL) 23.08.2012 § 143

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta päätti antaa asiasta seuraavan lausunnon:

HKL pitää hyvänä Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten tavoitteita kaupungin eri hallinnonalojen esteettömyystoiminnan yhtenäistämistä ja nykyistä paremmasta yhteistyöstä.

HKL joukkoliikenteen toteuttajana on merkittävässä asemassa niiden ihmisten palvelemisessa, jotka eivät pysty muilla liikennevälineillä kulkemaan. HKL pyrkii toteuttamaan kaikessa toiminnassaan esteettömyyslinjauksen mukaista liikkumista. Näitä toimenpiteitä ovat mm. uuden kaluston hankintaan liittyvät esteettömyysratkaisut, asemien ja pysäkkien esteettömän kulun varmistaminen sekä rakennustöiden aikaisten liikennejärjestelyjen toteuttaminen siten, että esteetön kulku on helppoa.

HKL pyrkii myös vaikuttamaan omalta osaltaan muiden hallinnonalojen tekemään esteettömyystyöhön. HKL mm. selvittää yhdessä HSL:n kanssa esteettömyyslinjauksissa mainittua pysäkkien ja vaunujen pysäkkikuulutusten käyttöönottoa.

Esittelijä

yksikön johtaja
Juha Saarikoski

Lisätiedot

Artturi Lähdetie, projektipäällikkö, puhelin: 310 35245
artturi.lahdetie(a)hel.fi

Sosiaalilautakunta 06.03.2012 § 67

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Päätös

Sosiaalilautakunta päätti antaa asiasta kaupunginhallitukselle seuraavan sisältöisen lausunnon:

Strategisten linjausten tavoitteena on edistää hallintokuntien välistä yhteistyötä. Linjaukset sitouttavat hallintokunnat vammaisnäkökulman huomioon ottamiseen pysyvästi niiden toiminnassa. Keskinäinen yhteistyö konkreettisissa asioissa helpottuu. Tärkeimpiä osa-alueita ovat asennemuokkaus, fyysinen esteettömyys ja palvelujen saavutettavuus. Yleisesti sitovat esteettömyyslinjaukset samoin kuin toiminnan tueksi perustettava esteettömyysasioiden neuvottelukunta edistävät tiedonkulkua. Neuvottelukunnan rooli korostuu yhteistyön varmistajana ja arvioijana.

Linjausten pääpaino on rakennetun ympäristön esteettömyydessä ja sen toteuttamisessa. Tämä osa-alue on tärkeä. Esteettömyys on kuitenkin laaja kokonaisuus, joka mahdollistaa sujuvan osallistumisen yhteiskunnan eri toimintoihin kaikille kuntalaisille. Se merkitsee palvelujen saatavuutta myös vammaisille ihmisille sieltä mistä muutkin ne hankkivat. Esteettömyys merkitsee tosiasiallista mahdollisuutta aktiiviseen toimintaan sekä lähiyhteisössä että kunnallisessa toiminnassa erilaisten vammojen aiheuttamista rajoituksista huolimatta. Koko kaupunkia velvoittavat linjaukset varmistavat tarkoituksenmukaisen ja esteitä poistavan suunnittelun sekä uudisrakentamisessa että peruskorjauksessa. Saavutettavuuden mahdollistaminen tulisi olla osa normaalia toimintaa, myös niissä esteellisissä tiloissa, jotka eivät vielä ole peruskorjausvaiheessa. Jotta tavoite toteutuisi, tulisi löytää keinot kiinteistöjen esteettömyysarviointiin ja nopeuttaa fokuksitua korjausrakentamista.

Esteettömyysasiamiehen nimike saattaisi kuvata projektinjohtajaa paremmin toiminnan pysyvyyden luonnetta. Mikäli asiamiehiä ei ole tarkoituksenmukaista Helsingin kaupungissa lisätä, kuvaavampi nimike saattaisi olla esteettömyysasiantuntija.

Sosiaalivirastossa esteettömyyden edistäminen ymmärretään laaja-alaisesti niin, että myös tieto ja tuntemus vammaisista kasvavat sekä asiakkaiden osallisuus jo palvelujen suunnitteluvaiheessa lisääntyy. Tiedonsaannin ja erilaisten kunnallisten osallistumiskanavien esteettömyys voisi korostua linjauksissa voimakkaammin. Asenne- ja sosiaalinen esteettömyys tulisi ottaa huomioon kaikessa suunnittelussa, päätöksenteossa ja toteutuksessa. Tämän sektorin asiat kuuluvat myös Helsingin kaupungin vammaisasiamiehelle, jonka ammattitaitoa voitaisiin hallintokunnissa hyödyntää nykyistä enemmän. Linjauksissa esitetty suositus käyttää palvelujen käyttäjiä ja vammaisjärjestöjä osana hallintokuntien järjestämää koulutusta on

29.10.2012

Ryj/1

perusteltu ja auttaa esteettömyysperiaatteiden omaksumista. Myös vammaisneuvosto voi toimia asiantuntemuksen edistäjänä kaikille hallintokunnille.

Sosiaalilautakunta pitää esteettömyyslinjauksia ja niiden painopistealueita hyvinä ja toteuttamiskelpoisina. Hyvää on, että esteettömyys saatetaan seurattavaksi kokonaisuudeksi sitovien tavoitteiden avulla Helsingin kaupungin strategiaohjelmaan. Hallintokuntien sitoutumista esteettömyyden toteuttamiseen voi edellyttää jo seuraavalla ohjelmakaudella.

Terveysvaikutusten arviointi

Terveyspalveluihin pääsyyn, so. terveyspalvelujen saavutettavuuteen vaikuttaa olennaisesti niin kaupunkialueiden, liikennevälineiden kuin rakennustenkin esteettömyys ja sitä kautta esteettömyyden edistämällä on mahdollista saavuttaa merkittäviä myönteisiä terveysvaikutuksia.

Käsittely

06.03.2012 Ehdotuksen mukaan

Merkittiin, että esittelijä muutti päätösehdotustaan siten, että päätösehdotuksen kolmannen kappaleen viides virke, joka kuului "Esteettömyys merkitsee tosiasiallista mahdollisuutta aktiiviseen toimintaan sekä lähiyhteisössä että kunnallisessa toiminnassa vamman aiheuttamista rajoituksista huolimatta" muutettiin kuulumaan seuraavasti: "Esteettömyys merkitsee tosiasiallista mahdollisuutta aktiiviseen toimintaan sekä lähiympäristössä että kunnallisessa toiminnassa erilaisten vammojen aiheuttamista rajoituksista huolimatta."

Esittelijä

sosiaalijohtaja
Paavo Voutilainen

Lisätiedot

Sufia Korhonen, suunnittelija, puhelin: 310 28529
sufia.korhonen(a)hel.fi

Terveyslautakunta 14.02.2012 § 33

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Terveyslautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista seuraavan lausunnon:

Terveyslautakunta pitää hyvänä, että Helsingin kaupungille saadaan yhteiset esteettömyyslinjaukset. Esteettömyys on keskeinen edellytys kotona asumiselle ja palvelujen saavutettavuudelle kaikille väestöryhmille. Väestön ikääntyessä esteettömyyden merkitys tulee entisestään lisääntymään.

Esteettömyyslinjausten toimintaperiaatteiden mukaan esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan ja esteettömyys huomioidaan mm. hallintokuntien palvelu- ja toimintastrategioissa, hankinnoissa, aluerakentamishankkeissa, koulutuksessa, sekä virastojen ja kuntien välisessä yhteistyössä.

Esteettömyyden edistäminen on kaikkien toimijoiden yhteinen asia. Esteettömyyslinjausten toimintaperiaatteissa on esitetty yhteistyötä valtionhallinnon ja valtakunnallisten verkostojen kanssa sekä kansainvälisesti. On tärkeää, että tämän yhteistyön tuloksia ja hyviä toimintamalleja tuodaan kaikkien toimijoiden käyttöön.

Esteettömyyslinjausten painopistealueita ovat kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristöt ja palvelut.

Kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa uusilla kaava-alueilla määritellään ne alueet, reitit ja kohteet, jotka edellyttävät esteettömyyden erikoistason. Terveystieteiden palvelut ovat erikoistason kohteita. Laaja-alaisissa vanhojen alueiden kaavamuutoksissa on tärkeää ottaa huomioon palvelujen erikoistason, kuten linjauksissa on esitettykin.

Esteettömyyslinjauksissa on esitetty tärkeitä ja kannatettavia periaatteita toimintojen sijoituksen ja palvelujen saavutettavuuden sekä julkisen liikenteen verkoston toimivuuden näkökulmasta, kuten esteettömät ja turvalliset yhteydet kadulta sisäänkäynnille, saattoliikenteen pysähtymispaikat, liikkumisesteisten autopaikat sekä esteettömät yhteydet julkisen liikenteen pysäkeiltä palvelupisteisiin. Näiden periaatteiden edistämiseen ja seurantaan tulee kehittää hyvät toimintamallit.

Suurissa rakennushankkeissa rakennuksen pääsuunnittelija tekee rakennusluvan hakemusvaiheessa esteettömyyselvityksen. Esteettömyyslinjauksissa esitetään, että tämän lisäksi kaupungin esteettömyydestä vastaava projektinjohtaja antaa samassa yhteydessä lausunnon tai kannanoton. Samoin linjauksissa esitetään, että esteettömyyden toteutuksen ja toimivuuden hyväksyy vastaava projektinjohtaja. Suurempiin kohteisiin tehdään esteettömyyden käyttöönottokatselmus. Terveyslautakunta pitää näitä esityksiä kannatettavina.

29.10.2012

Ryj/1

Terveyslautakunta pitää tärkeänä, että rakennusten esteettömyys toteutuu laaja-alaisesti sekä liikkumis- että toimimisesteisten, kuten näkö- ja kuulovammaisten osalta. Siihen tarvitaan osaava suunnittelua, suunnitelmien ennakkotarkastusta, rakentamista ja valvontaa. Jälkikäteen rakennuksen valmistuttua todennetut virheet voivat olla mahdotonta tai erittäin kallista korjata.

Terveyslautakunta kannattaa esitettyjen kaupungin yhteisten esteettömyyslinjausten hyväksymistä ja samalla niiden ottamista käyttöön kaikkien hallintokuntien toiminnassa yhteisesti noudatettavina linjauksina.

Terveysvaikutusten arviointi

Terveyspalveluihin pääsyyn, so. terveysten saavutettavuuteen vaikuttaa olennaisesti niin kaupunkialueiden, liikennevälineiden kuin rakennustenkin esteettömyys ja sitä kautta esteettömyyden edistämällä on mahdollista saavuttaa merkittäviä myönteisiä terveysvaikutuksia.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Toivola

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 31.01.2012 § 30

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunkisuunnittelulautakunta pitää hyvänä, että esteettömyysasioita tarkastellaan kokonaisvaltaisesti osana kaupungin kehitystä. Kaupunkisuunnitteluvirasto on jo pitkään käsitellyt esteettömyysasioita yhtenä keskeisenä kaupunkisuunnittelua ohjaavana näkökulmana toiminnassaan. Esteettömyysnäkökulman huomioimista on kaavoituksessa pidetty tarpeellisena kaikilla kaavatasoilla. Lisäksi erityisen tärkeäksi on havaittu asian ratkaisuhakuinen käsittely kaupunkisuunnitteluviraston ja muiden hallintokuntien välillä. Esimerkiksi julkisten alueiden suunnitelmat ja eteneminen kohti toteutusta tehdään yhteistyössä rakennusviraston kanssa ja tähän on toimiva menettely olemassa. Myös rakennusvalvontaviraston kanssa

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

on haettu yhteisiä ratkaisuja esimerkiksi pientalotyyppien kehitystyössä.

Kuten Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa esitetään, on kaavoitus avainasemassa esteettömän kaupunkirakenteen muodostumisessa. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa kategoriisiin, määrääviin sääntöihin, joiden mukaan tietyt kaavoitusratkaisut säännönmukaisesti estettäisiin. Esteettömyysmääräysten tiukka tulkinta voi esimerkiksi johtaa tilanteeseen, jossa leveiden katutilojen ja muun väljän rakenteen vaatimukset estävät urbaanin kaupunkirakenteen suunnittelun ja rakentamisen. Ne voivat myös estää joidenkin rakennustyyppien suunnittelun ja toteuttamisen Helsingissä kokonaan.

Esteettömyysmääräysten ylikorostuminen muiden hyvien suunnitteluratkaisujen kustannuksella saattaa heikentää muita toiminnallisia ratkaisuja tai suorastaan johtaa kohtuuttomiin suunnitteluratkaisuihin. Esimerkiksi uusilla tiiviillä kaupunkipientalotonteilla luiskavaatimukset sisäänkäyntien yhteydessä voivat johtaa huonoihin tai kalliisiin teknisiin erityisratkaisuihin kosteuden pitämiseksi poissa rakennuksesta. On huomattava, että erityisratkaisut usein nostavat rakentamisen kustannuksia, vaikkakaan eivät aina.

Kaupunkisuunnittelulautakunta puoltaa esteettömyysnäkökulman huomioimisessa linjaa, jossa esteettömyys ratkaistaan parhaalla mahdollisella tavalla yhtenä suunnittelukysymyksenä muiden joukossa, aina kyseisen suunnittelualan erityispiirteet huomioiden.

Ylemmän kaavatason periaatteiden noudattaminen on olennainen osa asemakaavoitusta, myös esteettömyyden osalta. Erityisissä esteettömyystarkasteluja vaativissa suunnittelukohteissa, esimerkiksi maaston suuria korkeuseroja sisältävissä kohteissa, suunnittelua voidaan tehdä yhteistyössä esteettömyydestä vastaavan projektipäällikön (esim. esteettömyysasiamies ym.) kanssa. Yleispiirteisen suunnittelun yhteydessä toimiva yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston ja muiden hallintokuntien, erityisesti rakennusviraston välillä on jo nyt toimiva ja riittävä menettelytapa.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Alpo Tani, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37316
alpo.tani(a)hel.fi

Teknisen palvelun lautakunta 19.01.2012 § 4

29.10.2012

Ryj/1

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Teknisen palvelun lautakunta päätti antaa esityksen mukaisen lausunnon kaupunginhallitukselle.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Timo Martiskainen

Lisätiedot

Kari Haapaniemi, yksikönjohtaja, puhelin: +358931039630
kari.haapaniemi(a)hel.fi
Jorma Lamminmäki, hankintajohtaja, puhelin
jorma.lamminmaki(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 22.11.2011 § 627

pöydälle 15.11.2011

HEL 2011-001005 T 10 05 01

Päätös

Yleisten töiden lautakunta päätti esittää, että kaupunginhallitus hyväksyy Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset.

Esteettömyyslinjausten laadinta

Helsinki kaikille -projekti on laatinut Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset (liite 1). Kaupunginhallitus kehotti 17.5.2010 Helsinki kaikille -projektia laatimaan yhteistyössä virastojen ja liikelaitosten sekä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa ehdotuksen Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksista.

Esteettömyyslinjaukset on esitelty vammais- ja vanhusneuvostoille vuonna 2010. Saadut kommentit on huomioitu linjausten jatkotyöstämisessä. Esteettömyyslinjauksista on pyydetty lausunnot keskeisiltä hallintokunnilta, vammaisjärjestöiltä ja sidosryhmiltä keväällä 2011 (liite 2). Saadut lausunnot ovat liitteessä 3 ja niiden sisältö on huomioitu lopullisia esteettömyyslinjauksia laadittaessa. Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmä on käsitellyt lausunnoissa esitetyt muutos- ja parannusehdotukset 13.9.2011.

Esteettömyyslinjausten tavoite ja sisältö

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksien tarkoituksena on toimia yhtenäisinä koko kaupunkia ja kaikkia hallintokuntia koskevinä yleisinä linjauksina esteettömyystyössä. Esteettömyyslinjaukset muodostavat kokonaisuuden eri hallintokuntien omille esteettömyyteen liittyville

toteutusohjelmille ja hallintokuntien kesken käytävälle vuorovaikutukselle. Varsinaiset toteutustoimenpiteet ja niiden toteutusaikataulut määritellään hallintokuntien omissa toteutusohjelmissa ja toteutus suunnitelmissa.

Yhtenä esteettömyyslinjausten tavoitteena on lisätä yhteistyötä hallintokuntien toimialojen rajapinnoissa ja näin varmistaa esteettömyyden toteutuminen. Esteettömyyslinjaukset edistävät esteettömyyden liittämistä osaksi jokaisen hallintokunnan normaalia toimintaa.

Esteettömyyslinjaukset sisältävät yleiset toimintaperiaatteet ja lisäksi esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen: kaavoitus ja liikenne-suunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuinympäristö ja palvelut. Esteettömyyslinjaukset koskevat kaikkia hallintokuntia, joiden toimintaan kyseinen kokonaisuus liittyy.

Yleiset toimintaperiaatteet

Esteettömyyttä edistetään seuraavilla yleisillä toimintaperiaatteilla:

- Esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi kokonaisuudeksi kaupungin strategiaohjelmaan
- Esteettömyys liitetään yhdeksi seurattavaksi mittariksi asunto- ja elinkeino-ohjelmaan
- Esteettömyys huomioidaan hallintokuntien palvelu- ja toimintastrategioissa
- Esteettömyys on yhtenä osana hankkeiden tilausasiakirjoja
- Eri hallintokuntien välillä tehdään tiivistä yhteistyötä alueellisesti
- Esteettömyyttä edistetään myös aluerakentamishankkeiden kautta: valmistuneita Helsinki kaikille -projektin tuottamia esteettömyysohjeita (SuRaKu-projekti, katualueita koskevat tyyppiirustukset, Hallintokunnat ja esteettömyyden tarve - hankkeen oppaat sekä symboli-projekti) hyödynnetään hankkeissa
- Varmistetaan, että Helsingin kaupungin tilaajilla ja tuottajilla on riittävä tietotaito esteettömyydestä: eri hallintokuntien henkilökunnille järjestetään koulutusta esteettömyysasioissa
- Hankintojen kilpailutuksissa ja erilaisissa sopimuksissa huomioidaan myös esteettömyyden vaatimukset (esteettömyys lisätään yhdeksi kilpailutuskriteeriksi). Kaupungin käyttämiltä konsulteilta edellytetään esteettömyysosaamista
- Esteettömyysnäkökulma huomioidaan kaupungin kehittämishankkeissa
- Pääkaupunkiseudun kuntien välillä tehdään yhteistyötä esteettömyyden edistämisessä (mm. kaavoitus, joukkoliikenne, asuminen)

- Valtakunnallinen verkostoituminen: kunnallisten esteettömyysasiantuntijoiden välistä yhteistyötä jatketaan
- Yhteistyö valtionhallinnon kanssa: osallistutaan eri ministeriöiden esteettömyyttä koskeviin kehittämishankkeisiin
- Kansainvälisyys: yhteistyötä muiden maiden esteettömyysasiantuntijoiden kanssa jatketaan
- Yksityiset tahot - mm. kiinteistöjen omistajat, yritykset ja elinkeinonharjoittajat - otetaan huomioon yhteistyökumppaneina mahdollisimman aikaisessa vaiheessa esteettömyystoimenpiteitä suunniteltaessa

Esteettömyyden painopistealueet

Esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen:

- kaavoitus ja liikennesuunnittelu
- rakennukset
- yleiset alueet
- asuinympäristö ja
- palvelut

Esteettömyyslinjaukset painopistealueittain on esitetty liitteessä 1, kohta 3.2.

Esteettömyyslinjausten toteutumisen arviointi ja seuranta

Kaupunginhallitus päätti 10.10.2011 yleisten töiden lautakunnan esityksen mukaisesti, että esteettömyystyön koordinoitua ja edistämistä sekä esteettömyyden toimeenpanon seurantaan varten kaupunginhallitus tulee asettamaan esteettömyysasioiden neuvottelukunnan.

Neuvottelukunnan keskeisimpinä työkaluina esteettömyyden toteutumisen seurannassa toimivat nämä Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset ja Helsinki kaikille -projektin ohjausryhmän jo aikaisemmin hyväksymä esteettömyysmittaristo. Neuvottelukunta raportoi toiminnastaan vuosittain kaupunginhallitukselle.

15.11.2011 Pöydälle

Esittelijä

kaupungininsinööri
Raimo K Saarinen

Lisätiedot

Pirjo Tujula, projektinjohtaja, puhelin: 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi